

РЕЗЮМЕ

на

научните публикации на гл. ас. д-р Станислава Минева, представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” по професионално направление 9.1. Национална сигурност (Организация и управление извън сферата на материалното производство) във ВСУ „Черноризец Храбър”

Научните интереси на д-р Станислава Минева са насочени основно към обогатяване на знанието за разузнаването и могат да бъдат обобщени в две основни направления:

I. Разкриване на еволюционно нови разузнавателни форми и факторите, довели до появата и развитието им. Изследване на същността и съдържанието на съвременните риск-технологии – митническо и финансово разузнаване.

II. Трансформация на научното знание за състоянието, проблемите и ефективността на митническото и финансовото разузнаване в образователни продукти за университетското обучение.

Основните резултати от научните изследвания на д-р Станислава Минева, свързани с разкриване на факторите, довели до появата и развитието на еволюционно нови разузнавателни форми, са представени в 2 научни статии и едно монографично изследване.

В статията *„Разузнаване и електронно-информационна среда”* историческият анализ на промените, настъпващи в информационната среда разкрива влиянието им върху основните източници, средства и технологии за придобиване на информация в разузнаването. Информационната революция и развитието на комуникационните технологии, създали неограничени възможности за събиране, обработка и съхранение на информация, са определени като доминиращ фактор, повлиял върху ускоряването и разрастването на разузнавателно-информационната дейност.

Свидетели сме на навлизането на разузнавателната практика във всекидневния ни живот поради необходимостта от своевременно получаване на информация за това, което предстои да се случи. Обстоятелство, довело до появата на финансовото, митническото и конкурентното разузнаване. В статията *„Конкурентното разузнаване – нов елемент на системата за защита на националната сигурност”* са очертани параметрите на нов модел на разузнавателния „бизнес”, използващ концепциите и технологиите на информационната епоха за изграждане на единна информационна разузнавателна мрежа в частната структура и постигане на информационно превъзходство на организацията в конкурентната среда. Конкурентното разузнаване е определено като средство за защита на сигурността на фирмата, нов структурен елемент на частната индустрия за сигурност, респективно на системата за защита на националната сигурност. Очертана е необходимостта от нов тип разузнавателна култура с акцент върху анализа на откритата информация в сравнение със секретността.

Разкриването на същността и съдържанието на разузнавателните риск-технологии – митническо и финансово разузнаване, е отразено в 1 монографично изследване и 2 доклада на научни конференции.

„Митническо и финансово разузнаване” е монографично изследване, посветено на институционализацията на разузнавателните практики - митническо и финансово разузнаване. Първа глава описва заплахите за международните финансови и търговски отношения, произтичащи от организираната престъпност и международния тероризъм. Информационната ограниченост по отношение на изучаването на организираната престъпност изобщо, затруднява пълното разкриване, описание и изследване на нейните проявни форми. Независимо от това ограничение въз основа на редица публикувани изследвания, анализи и доклади на Европол е представена типологизация на действащите

организираните престъпни групи на територията на Европейския съюз. Престъплението изпиране на пари обосновано е определено като пресечна точка на организираната престъпност и финансирането на тероризма.

Системното търсене на пътища от демократичните държави за справяне с предизвикателството да се намери баланс между стремежа за създаване на стимулиращи условия за развитие на бизнеса и ограничаване на престъпността е определено като основен фактор, довел до включването на съвременните риск-технологии в защитата на сигурността.

Във втора глава са подложени на анализ същността и съдържанието на митническото и финансовото разузнаване чрез систематизиране на най-важните им правни, организационни и технологични характеристики. Разкрито е съдържанието на понятията и легалните термини, които в обобщен вид отразяват същността и логиката на митническото и финансовото разузнаване, а също и общите принципи и положения на тяхното прилагане. Потвърден е изводът, че те са еволюционно нова форма на класическата разузнавателна активност и са елемент от системата за разузнавателна защита на националната сигурност.

Чрез метода анализ и контрол на риска, прилаган от митническото и финансовото разузнаване, се постига реализирането на редица взаимнообвързани цели:

1. Изграждане на самозащитен механизъм за недопускане навлизането на незаконни капитали във финансовата система и за използване на международните търговски отношения за престъпни цели.
2. Усъвършенства се организацията на противодействието на съвременните заплахи за сигурността – организирана престъпност и международен тероризъм, като се извеждат на преден план „проактивните” функции на противодействието,

свързани с предотвратяване подготовката и извършването на престъпления.

Възможността, чрез риск-технологиите да се извършва постоянен мониторинг върху многобройните финансови сделки, операции, международни превози на стоки, транспортни средства, движение на хора и информация, допълва информационните канали на правоохранителните органи за получаване на сигнали за разкриване на евентуална престъпна дейност.

Важен извод по отношение на тяхната институционализация в Европейския съюз е, че те са резултат от осъзнаването на необходимостта от публично-частно партньорство, обединяващо усилията на държавните служби, неправителствените организации и частните структури за изграждане на качествено нова, интегрирана разузнавателна способност за справяне с глобалните предизвикателства и асиметричните заплахи за сигурността.

В Глава трета се описва институционализацията на митническото и финансовото разузнаване в Република България. Анализът на националната правна регламентация, организация и управление разкрива и основните фактори, които оказват пряко влияние върху ефективността на дейността. Тя е резултат от многократно увеличената способност, на национално и наднационално ниво, за придобиване и използване на информация за опасностите и заплахите от глобалната престъпност. Чрез разширяване и нормативно закрепване на информационните отношения между държавните органи, във връзка със защитата на сигурността, между тях и частни организации, длъжностни лица и обикновени граждани от страната и чужбина, се достига информационно превъзходство, което е решаващ фактор за справяне със заплахите за международните финансови и търговски отношения.

Основните проблеми, разкрити в резултат на анализ на практическото реализиране на митническото и финансовото разузнаване, са обобщени и представени в докладите **„Ефективност на противодействието на финансирането на тероризма в Република България”** и **„Основни проблеми пред митническата администрация, констатирани при кандидатстващи за статут „Одобрен икономически оператор”**. Акцентът в изводите е върху все още неадекватното изпълнение от задължените лица, по смисъла на Закона за мерките срещу изпиране на пари и икономическите оператори на отредената им роля на информационни източници за митническото и финансовото разузнаване. Посочените в докладите причини за ниската ефективност са: липсата на специализираща подготовка, липсата на необходимия набор от знания и умения за прилагане на риск-информационните технологии, липсата на мотивационен механизъм за сътрудничество с контролните и правоохранителните органи, което авторът като цяло обобщава с „липсата на адекватна култура на сигурността” на обществото ни.

Трансформацията на научното знание в образователни продукти за университетското обучение е цел на всеки университетски преподавател, защото знанието е задължителният фундамент, върху който специалистите от сигурността могат да формират умения и развиват способности за решаване на възникнали в практиката проблеми. Публикациите, отразяващи подобни цели, са посоченото монографично изследване, предназначено за процеса на обучение, 1 научна статия, участие със самостоятелен параграф в учебник, участие в 1 учебно помагало.

Организацията и управлението на дейността за добиване на информация в електронно-информационна среда логично намира своето място в съдържанието на учебника „Разузнаване”. Параграфът **„Добиване на информация в електронно-информационна среда”** запознава

подробно обучаемите с целите, задачите, последователността на извършване; със субектите, средствата, организацията на връзката и осигуряването на прикритие и начините на контрол върху дейността.

Справянето с проблемните ситуации от ежедневието налага професионалистите от различни области, не само специалистите по сигурност, да притежават умения в сферата на управление на сигурността, което днес по своята същност е умение за управление на риска. Опит за отговор на въпроса в каква степен тези знания присъстват в българското университетско образование е даден в статията *«Знанието за риска като проблематика в обучението на специалисти в българските университети»* (в съавторство с д-р Г.Милева). В нея са отразени резултати от търсене на информация за наличие на познавателен фундамент за жизнено необходимата за съвременното общество специфична култура на сигурността в образователното пространство на 51 университета в България. От направения анализ на събраните данни категорично се твърди, че висшето образование в България все още в недостатъчна степен отразява обществената потребност от подобно специфично знание.

Историята на разузнаването е предмет на изследване на множество публикации. Тези теоретични знания се превръщат в ценен образователен продукт в учебното помагало *„Практически задачи по Теория на разузнаването и контраразузнаването”*, в съавторство с проф. Б. Асенов. По интересен и атрактивен начин в помагалото са представени над двадесет казуса. Използването им в учебния процес дава възможност за затвърждаване на теоретичните знания и за формиране на умения у обучаемите за решаване на въпроси от практиката.

Варна

2012